

VIERLANDENPUNT BIJ VAALS (NL)

Anton C. Zeven

Een prentbriefkaart uit 1911

Bijgaande prentkaart, met een foto van grenspalen en acht douaniers, is door de afzender gedateerd 1 augustus 1911. De prentkaart is uitgegeven door J. Schmeitz te Vaals. De prentzijde is in het Duits, met bovenschrijft Deutsch-Niederländisch-Belgische Grenzschutz am Vierländerblick. Deze titel kan vertaald worden als Zicht op vier landen. De kaart wordt versierd met linksboven het wapen van La Belgique, rechtsboven dat van Deutschland en linksbeneden dat van Nederland. Tussen de wapens van België en Nederland een kaartje, waarop de vier landen worden aangegeven. Deze landen zijn België, Nederland, Duitsland (eerder Pruisen) en een gebied dat in het Duits Neutrales Gebiet en in België Neutraal-Moresnet heet. Na de scheiding van België en Nederland werd ook Limburg gesplitst. Over een stuk land van 344 hectare kon men het niet eens worden omdat in dit gebied zich een belangrijke zinkmijn⁷⁾ bevond. Daarom werd besloten dit stuk land een officiële status te geven, waardoor bij Vaals een Vierlandenpunt ontstond. Het gebied had een sterke aantrekkingskracht want de belasting was er laag, de lonen waren hoog, in het begin was er geen militaire dienstplicht en men was er vrij alcohol te stoken. Hierdoor nam het aantal inwoners snel toe.

De grenswachters/douaniers zijn zittend van links naar rechts van NL, D en B, en staande van links naar rechts D, D, B, NL en D. Er zijn dus vier douaniers van Duitsland en van België en Nederland elk twee. De briefkaart werd met 5 cent aan postzegels beplakt en naar Duitsland verzonden.

In 1885 was de zinkmijn uitgeput, waardoor de belangrijkste reden van ontstaan van dit Neutrale Gebied was verdwenen. Maar, zoals wel vaker liet men de situatie onveranderd.

Het Neutrale Gebied, ingeklemd tussen België en Duitsland

Wapens

Op internet wordt ons ook een wapen van Moresnet getoond, maar ik weet niet of dat officieel is. Het wordt in elk geval niet op de prentkaarten afgebeeld.

Drie landwapens, van respectievelijk België, Nederland en Duitsland

Een prentbriefkaart uit 1905

Op internet zijn vele prentbriefkaarten met het Vierlandenpunt als onderwerp te vinden. Deze zullen voor de toeristen gemaakt zijn. Eén ervan is verzonden in 1905. Deze laat geen wapens, maar vlaggen van Nederland, België en een vlag met horizontale banen zwart-wit – rood zien. Deze laatste vlag is van het Duitse Keizerrijk en werd over de periode 1871 –1918 (officieel vastgesteld in 1892) gebruikt. De kleuren zouden herkomstig zijn van het zwart-wit van

het Duitse Rijk en wit – rood van de Hanze (zie *Flaggen & Wappen Deutschlands*, H.D. Schurdel, 1995). De vlaggentekenaar was geen groot vexilloog. Zo eindigt de rode baan in de vlag van België gevorkt (afbeelding links), terwijl die van het Duitse Keizerrijk **eindigt** in rood – wit – zwart (afbeelding rechts).

Slot

Na Wereld Oorlog I werd het Neutrale Moeresnet bij het Verdrag van Versailles in 1919 aan België toegewezen, waardoor met ingang van 1920 één land van het Vierlandenpunt verdween en het nu alom bekende Drielandenpunt ontstond.

Een vraag blijft: zijn er in de wereld echte vierlandpunten? Volgens internet niet. Wel een landstrook, of een meer. Zo grenzen vier landen (Nigeria, Niger, Tsjaad, en Kameroen) aan het Tsjaadmeer. Men heeft het meer niet in vier stukken opgedeeld; er bevindt zich dus geen boei die als grenspunt dient. Dat wordt pas belangrijk, als onder het meer olie of een belangrijk mineraal gevonden wordt. Of, zoals nu het geval is, het meer opdroogt. Dan moet de droog gevallen grond verdeeld worden.

^{*)} Door de hoge, giftige zinkconcentratie van het land dat door het Geulwater werd en wordt overstroomd, ontstond in Zuid-Limburg een zink-tolerante flora, waarvan het zinkviooltje misschien de bekendste vertegenwoordiger is.